

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.09.2007, sp. zn. 29 Odo 1162/2005, ECLI:CZ:NS:2007:29.ODO.1162.2005.1

Číslo: 54/2008

Právní věta: Akcionáři, který ke dni účinnosti nálezu, jímž Ústavní soud zrušil ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák., splňoval předpoklady pro vznik povinnosti učinit nabídku převzetí podle ustanovení § 183b odst. 1 obch. zák., tato povinnost vznikla až účinností tohoto nálezu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.09.2007

Spisová značka: 29 Odo 1162/2005

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Akciová společnost

Předpisy: § 183b předpisu č. 513/1991Sb.

§ 183d předpisu č. 513/1991Sb.

§ 184 předpisu č. 513/1991Sb.

§ 186c předpisu č. 513/1991Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

V r c h n í s o u d v Olomouci usnesením ze dne 15. 2. 2007 potvrdil usnesení K r a j s k é h o s o u d u v Ostravě ze dne 5. 2. 2004, kterým tento soud zamítl návrh na vyslovení neplatnosti všech usnesení valné hromady společnosti I. N. H., a. s., konané dne 30. 6. 2003 (dále též jen „valná hromada“).

V odůvodnění rozhodnutí odvolací soud konstatoval, že soud prvního stupně nejen správně zjistil skutkový stav, ale věc správně posoudil i po právní stránce, vyjma závěru o formě úplaty v souvislosti s naplněním dispozice ustanovení § 183d odst. 4 písm. d) obch. zák.

Ve vazbě na uvedený závěr odvolací soud uzavřel, že soud prvního stupně, poté co dospěl k závěru, že mezi Fondem národního majetku České republiky (dále jen „Fond“) a společností L. nenastal vztah osob jednajících ve shodě ve smyslu § 66b odst. 1 obch. zák., se nedůvodně zabýval formou úplaty za přenechání hlasovacích práv Fondem společností L. V tomto bodě shledal odvolací soud námitku navrhovatelů důvodnou. Vyslovil názor, že ustanovení § 183d odst. 4 písm. d) obch. zák. (jakož i jinou část ustanovení § 183d obch. zák.) nelze použít na přenechání dispozice s hlasovacími právy z akcií Fondu společností L., neboť nejde o přenechání dispozice s hlasovacími právy osobou odlišnou od vlastníka těchto akcií (tedy osobou, která jako „třetí“ osoba drží akcie), nýbrž o

přenechání této dispozice vlastníkem akcií. Proto okolnost, zda k tomu došlo za úplaty či nikoliv, není dle názoru odvolacího soudu významná pro rozhodnutí ve věci.

Odvolací soud dal za pravdu společnosti I. N. H., a. s. (dále též jen „společnost“), že dopisem JUDr. V. G. (jednající v plné moci společnosti L.) adresovaným Středisku cenných papírů, Komisi pro cenné papíry a společnosti v souvislosti s nabytím 52,25 % podílu a výkonu hlasovacích práv k dalším 15 % akciím, byla splněna oznamovací povinnost pro případ, že by Komise pro cenné papíry dospěla k závěru, že výkon hlasovacích práv je jednáním ve shodě (oznámění o nabytí účasti ve společnosti osobami jednajícími ve shodě). Společnost L. tudíž nemohla stihnout sankce zákazu výkonu hlasovacích práv, bez ohledu na to, zda jí oznamovací povinnost vznikla či nikoliv. Oznámením učiněným pro případ, že by Komise pro cenné papíry dospěla k závěru, že výkon hlasovacího práva je jednáním ve shodě, taková povinnost nevzniká. Okolnost, že smlouva o prodeji 15 % akcií obsahovala ujednání, kterým se Fond zavazoval do doby převodu nepodporovat na valné hromadě určité změny, je ohledně závěru o jednání ve shodě bez významu. Fond současně udělil společnosti L. plnou moc k výkonu hlasovacích práv k těmto 15 % akcií. Z toho je nutno dovodit, že výkon hlasovacích práv záležel výlučně na vůli společnosti L.; nemohlo proto dojít k jednání ve shodě.

K námitce navrhovatelů, že valná hromada nebyla řádně svolána, zdůraznil odvolací soud, že způsob svolávání valné hromady je upraven v ustanovení § 184 obch. zák. Oznámení o svolání napadené valné hromady všechny tyto náležitosti má. Odvolací soud uzavřel, že pozvánka na valnou hromadu není právním úkonem, jak se domnívají navrhovatelé, neboť nejde o projev vůle směřující ke vzniku, změně nebo zániku práv nebo povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují (§ 34 obč. zák.). Není-li oznámení o svolání valné hromady právním úkonem, nemusí je představenstvo podepsat podle ustanovení § 40 odst. 3 obč. zák. Podpis na oznámení (stejně jako na pozvánce) není, dle názoru odvolacího soudu, náležitostí oznámení; absence podpisu nemá význam pro posouzení platnosti usnesení takto svolané valné hromady.

Námitku navrhovatelů, že valné hromadě předsedal někdo jiný než akcionář a že z toho důvodu jsou všechna usnesení přijatá na této valné hromadě neplatná, a na ni navazující námitku, že listina přítomných má vady s důsledky pro platnost usnesení valné hromady, odvolací soud zhodnotil tak, že z ustanovení § 188 odst. 1 ani z žádného jiného ustanovení obchodního zákoníku nevyplývá, že by předsedou valné hromady (stejně tak jako zapisovatelem, ověřovatelem zápisu či osobou pověřenou sčítáním hlasů) musel být jen akcionář. Podle odvolacího soudu je věcí valné hromady, koho za předsedu zvolí. Úvahy navrhovatelů, že pokud by předsedou valné hromady nemusel být akcionář, mohlo by se říci, že ani předseda představenstva nemusí být členem představenstva, měl odvolací soud za neadekvátní, s tím, že úprava volby předsedy představenstva je jiná. Do působnosti valné hromady podle ustanovení § 187 odst. 1 písm. d) obch. zák. spadá mimo jiné volba členů představenstva, pokud stanovy neurčují, že jsou voleni a odvoláváni dozorčí radou, a podle ustanovení § 194 odst. 3, věty druhé, obch. zák. členové představenstva volí svého předsedu. Z této úpravy dle názoru odvolacího soudu vyplývá, že předseda musí být zvolen ze členů představenstva. Pro úplnost odvolací soud upozornil, že ani členové a předseda představenstva nemusejí být akcionáři. Nemusí-li být členem představenstva, které je statutárním orgánem, jenž řídí činnost společnosti a jedná jejím jménem, akcionář společnosti, není logické opodstatnění pro závěr, že by předsedou valné hromady společnosti musel být pouze akcionář.

Dále se odvolací soud zabýval dle jeho názoru nejzávažnější námitkou navrhovatelů, že společnost L. stíhala sankce zákazu výkonu hlasovacích práv. Potud se ztotožnil se závěry soudu prvního stupně. Uvedl, že společnost L. nabyla akcie společnosti v souvislosti s privatizací majetku státu, neboť nabytí akcií vychází z usnesení vlády č. 577 ze dne 5. 6. 2002. Na nabytí akcií společností L. a s tím souvisejícím výkonem hlasovacích práv na napadené valné hromadě proto lze aplikovat výjimku dle ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. Pokud se společnost L. účastnila napadené valné hromady a vykonávala na ní hlasovací právo jako akcionář vlastníci 52,25 % akcií společnosti v

důsledku převodu akcií Fondem (smlouvou ze dne 17. 6. 2002 s účinností ke dni 31. 1. 2003), který podle tehdy platného zákona byl z povinnosti učinit veřejnou nabídku zákonem vyňat, potom úvahy navrhovatelů, že měl být zvolen při prodeji akcií společnosti postup, který popisují (způsobem, že by povinnost učinit nabídku převzetí vznikla společnosti L.), jsou pro posouzení platnosti usnesení valné hromady přijatých na této valné hromadě bezpředmětné.

Odvolací soud konstatoval, že náleží Ústavního soudu ze dne 12. 3. 2003, publikovaný ve Sbírce zákonů pod č. 87/2003 (dále též jen „náleží z 12. 3. 2003“), zrušil ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. ke dni vyhlášení tohoto náleží ve Sbírce zákonů. Účinnost náleží nastala 31. března 2003. Citované ustanovení vylučovalo vznik povinnosti společnosti L. učinit nabídku převzetí dle § 183b odst. 1 obch. zák. na základě nabytí akcií od Fondu v souvislosti s privatizací majetku státu a s tím související sankci zákazu výkonu hlasovacích práv. Následné zrušení ustanovení, které umožňovalo společnosti L. hlasovací práva vykonat, nemá dle názoru odvolacího soudu dopad na práva nabyvatele, a to se zřetelem k ustanovení § 71 odst. 4 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, podle něhož práva a povinnosti z právních vztahů vzniklých před zrušením právního předpisu zůstávají nedotčena. Do doby účinnosti náleží bylo ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. součástí právního řádu České republiky a soud podle něj musí postupovat. Jen proto, že později bylo ustanovení jako neústavní s účinností od konkrétního data zrušeno, nelze uzavřít, že toto ustanovení jako neústavní nebude aplikováno. Tento závěr odvolací soud opřel rovněž o ustanovení § 70 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, podle kterého, dojde-li po provedeném řízení Ústavní soud k závěru, že zákon nebo jeho jednotlivá ustanovení jsou v rozporu s ústavním zákonem nebo že jiný právní předpis nebo jeho jednotlivá ustanovení jsou v rozporu s ústavním zákonem nebo zákonem, nálezem rozhodne, že takový zákon nebo jiný právní předpis nebo jejich jednotlivá ustanovení se zrušují dnem, který v nálezurčí. Tato úprava umožňuje Ústavnímu soudu posoudit dopad svého rozhodnutí jak do budoucnosti, tak do minulosti z pohledu důsledků a následků takového rozhodnutí pro dotčené osoby, tedy jak pro minoritní, tak i pro majoritní akcionáře. Stanovil-li Ústavní soud účinnost rozhodnutí pouze do budoucnosti (ke dni 31. 3. 2003), není možno vztahovat v rozporu s tímto rozhodnutím jeho účinky též do minulosti. Tato úvaha dle názoru odvolacího soudu vylučuje jiný závěr, než že do 31. 3. 2003 bylo ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. součástí právního řádu České republiky. Společnosti L. tudíž nevznikla povinnost učinit nabídku převzetí dle ustanovení § 183 obch. zák.

Ohledně tvrzeného porušení dalších práv akcionáře odkázal odvolací soud na jejich posouzení soudem prvního stupně.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podali navrhovatelé dovolání. Co do jeho přípustnosti odkázali na ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., přičemž namítli, že napadené usnesení spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a je v rozporu s hmotným právem.

Za otázky zásadního právního významu dovolatelé výslovně označili:

a) zda je svolání valné hromady právním úkonem, který je činěn písemně a musí být v souladu s § 40 odst. 3 obč. zák., ve spojení s § 191 odst. 1 obch. zák., podepsán,

b) zda může být předsedou valné hromady někdo jiný než akcionář,

c) zda vada v listině přítomných na valné hromadě z důvodu jejího podpisu předsedou valné hromady, který nebyl platně zvolen, způsobuje neplatnost usnesení valné hromady,

d) „zda obcházení zákona, resp. zneužití práva požívá právní ochrany, jestliže výkonnou státní mocí je účelově navozen stav, kterým dochází k porušení práv minoritních akcionářů v zájmu majoritních

akcionářů, případně dokonce i ve veřejném zájmu,“

e) „zda z hlediska trvání ochrany práva minoritních akcionářů mohou být minoritním akcionářům soudem upřena práva na ochranu přes rozhodnutí Ústavního soudu o zrušení části právního předpisu, jenž zásah do jejich práv před jeho zrušením legitimoval“ a

f) zda přenechání hlasovacích práv k akciím jejich vlastníkem třetí osobě - majoritnímu akcionáři nepodléhá oznamovací povinnosti ve smyslu § 183d obch. zák.

Dovolatelé obsáhle argumentují postoj k otázce právní povahy svolání valné hromady a personálních předpokladů pro výkon funkce předsedy valné hromady (ad a/, b/ a c/).

K otázce ad d) a e) dovolatelé namítají, že nabytí akcií od C. S. za účelem jejich dalšího prodeje společnosti L. bylo obcházením povinnosti učinit nabídku převzetí za využití již tehdy protiústavního ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. Domnívají se, že odvolací soud věc nesprávně právně vyhodnotil, neboť „kdyby bylo postupováno de lege artis“, mohla společnost C. S. prodat podíl na společnosti přímo společnosti L. a Fond rovněž. Tím by, dle dovolatelů, vznikla společnosti L. povinnost učinit nabídku převzetí. Jestliže se však postupovalo tak, že byly „privatizovány“ již privátní akcie ve vlastnictví C. S. jen proto, aby ke škodě minoritních akcionářů nevznikla společnosti L. povinnost učinit nabídku převzetí, nemůže být takové jednání posuzováno jako privatizace ve smyslu zrušeného ustanovení. Obcházením zákona nemohlo podle názoru dovolatelů dojít k zániku nabídkové povinnosti. Dovolatelé jsou názoru, že aplikací protiústavního ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. byla porušena práva minoritních akcionářů. Tvrdí, že odvolací soud jim odepřel ochranu coby neprivilegovaným akcionářům „ve světle nálezu Ústavního soudu publikovaného pod č. 87/2003 Sb.“ Ačkoliv totiž bylo využito objektivně protiústavního ustanovení zákona a valná hromada se uskutečnila až po uveřejnění označeného nálezu ve Sbírce zákonů, neměla tato skutečnost vliv na posuzovanou problematiku. Dovolatelé uzavírají, že přinejmenším po zrušení ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. mělo dojít k nápravě stavu vyvolaného tímto ustanovením, a to ke vzniku povinnosti učinit nabídku převzetí. Tím spíše, že v době konání valné hromady nemohli být Fond ani Společnost L. v dobré víře, že jednají v souladu se zákonem. Prohlášení neplatnosti usnesení valné hromady by, dle názoru dovolatelů, mohlo „narovnat vztahy“ ve společnosti. Všechny valné hromady by mohly proběhnout znovu a řádně poté, co nabídka převzetí bude dodatečně učiněna.

K námitce nesplnění oznamovací povinnosti (ad f/) dovolatelé poukazují na to, že tvrdili jednání ve shodě mezi Fondem a společností L. S touto otázkou se odvolací soud údajně nevypořádal. Dovolatelé upřesňují, že sama společnost L. v oznámení ze dne 11. 3. 2003 uvedla, že jedná ve shodě s Fondem. Dovolatelé upozorňují, že mezi oběma akcionáři existovala smlouva, která je zavazovala určitým způsobem hlasovat, a že Fond bezúplatně zmocnil společnost L. k výkonu hlasovacích práv; nemohlo se tudíž použít ustanovení § 183d odst. 4 písm. d) obch. zák. Místo toho měla nastoupit povinnost učinit nabídku převzetí v důsledku vzniku jednání ve shodě mezi Fondem a společností L. Z uvedených důvodů dovolatelé navrhují, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Z údajů zapsaných v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Ostravě, Nejvyšší soud zjistil, že v oddílu B, vložce 297, je od 28. 2. 2005 zapsána změna obchodní firmy I. N. H., a. s., na obchodní firmu M. S. O., a. s. (dále rovněž též jen „společnost“).

M. S. O., a. s., pak ve vyjádření k dovolání předložila argumenty na podporu rozhodnutí odvolacího

soudu a přejímá závěry, jež odvolací soud uvedl v odůvodnění.

Z údajů zapsaných v obchodním rejstříku vedeném Krajským soudem v Ostravě, Nejvyšší soud zjistil, že v oddílu B, vložce 297, je od 1. 8. 2007 zapsána změna obchodní firmy M. S. O., a. s., na obchodní firmu A. O., a. s. (dále rovněž též jen „společnost“). Proto Nejvyšší soud v záhlaví rozhodnutí označil společnost novou obchodní firmou.

Se zřetelem k bodům 2. a 3. článku II. zákona č. 59/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 4. 2005.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je závěr dovolacího soudu, že rozhodnutí odvolacího soudu, nebo některá v něm řešená právní otázka, mají po právní stránce zásadní význam.

O rozhodnutí odvolacího soudu, které má po právní stránce zásadní význam, jde zejména tehdy, řešili-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řešili-li právní otázku v rozporu s hmotným právem (ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř.).

V otázce právní kvalifikace pozvánky na valnou hromadu (ad a/) Nejvyšší soud zásadní právní význam ve shora uvedeném smyslu nespatřuje, neboť tuto otázku vyřešil v usnesení velkého senátu obchodního kolegia ze dne 13. 12. 2006, sp. zn. [35 Odo 755/2005](#), na které v podrobnostech odkazuje. V tomto rozhodnutí uzavřel a obsáhle argumentoval, že svolání valné hromady (pozvánka na valnou hromadu či oznámení o jejím konání) není právním úkonem, nemusí tedy splňovat podmínky ustanovení § 40 odst. 3 obč. zák. včetně podpisu osob oprávněných jednat jménem společnosti. Odvolací soud tedy předestřenou otázku posoudil správně a v souladu s tímto závěrem.

Za otázku zásadního právního významu nelze považovat ani posouzení, zda je valná hromada povinna zvolit předsedu z řad akcionářů společnosti (ad b/). Rovněž tuto otázku Nejvyšší soud vyřešil ve shora citovaném rozhodnutí, ve kterém dospěl k závěru, že není v rozporu s obchodním zákoníkem, jestliže valná hromada zvolí předsedou osobu, která není akcionářem společnosti. Ve světle posledně uvedeného závěru pozbývá na zásadním právním významu i otázka vady v listině přítomných z důvodu jejího podpisu předsedou valné hromady, který nebyl platně zvolen (otázka uvedená ad c/).

Zásadní právní význam však Nejvyšší soud spatřuje (a potud má dovolání za přípustné) v řešení otázky, k níž nepřímě směřují otázky zásadního právního významu formulované dovolateli ad d) a e). Konkrétně jde o otázku, zda skutečnost, že Ústavní soud nálezem ze dne 12. 3. 2003 zrušil s účinností ke dni 31. 3. 2003 ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obč. zák., ve znění do té doby účinném (výjimka z povinnosti učinit nabídku převzetí, pokud nabyvatel rozhodného podílu na hlasovacích právech nabyl akcie v souvislosti s privatizací majetku státu), se mohla odrazit v tom, že subjektu, který na základě této výjimky nabyl před účinností nálezu akcie společnosti a ke dni zrušení tohoto ustanovení naplňoval předpoklady vzniku povinnosti, neboť ovládal společnost s registrovanými akciemi, vznikla povinnost nabídku převzetí učinit a, nesplnil-li ji, pozbyl hlasovací práva v této společnosti.

K tomu Nejvyšší soud uvádí, že otázkou důsledků zrušení určitého zákonného ustanovení Ústavním soudem pro právní skutečnosti, jež nastaly před tímto zrušením, se již při své rozhodovací činnosti zabýval. V rozsudku uveřejněném pod číslem 59/1999 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, ve znění redakční opravy právní věty, uveřejněné v čísle 1, ročníku 2000, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále též jen „R 59/1999“) Nejvyšší soud vysvětlil, že v dovolacím řízení je povinen přihlídnout k tomu, že ustanovení zákona, které při řešení věci použil odvolací soud, shledal Ústavní

soud později protiústavním; to, zda takové ustanovení Ústavní soud zrušil s účinky do budoucna, není rozhodné.

Argumenty, na jejichž základě Nejvyšší soud k takovému řešení dospěl, lze obecně vzato vyjádřit tezí, podle níž princip vázanosti obecných soudů zákonem, vyjádřený v článku 95 odst. 1 Ústavy, se nemůže při rozhodování těchto soudů prosadit na úkor závěru Ústavního soudu o protiústavnosti aplikované právní normy jen proto, že (podle právního stavu v době rozhodné pro soudní přezkum) ještě nevstoupil v účinnost výrok nálezu, jímž Ústavní soud dotčenou právní normu současně zrušil (její odklizení z právního řádu České republiky posunul k pozdějšímu okamžiku). K tomu lze doplnit, že takové pojetí práva, jež by vedlo k vydávání soudních rozhodnutí, o kterých již v době, kdy je přijímal, bylo obecnému soudu známo (na základě závěrů formulovaných v příslušném směru ve dříve vydaných nálezech Ústavního soudu), že se protíví ústavnímu pořádku České republiky, je v rozporu s obecným vnímáním spravedlnosti. Vyslovené teze mutatis mutandis korespondují závěrům, obsaženým v nálezu Ústavního soudu ze dne 6. 6. 1995, sp. zn. [I. ÚS 30/94](#) (uveřejněném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu ČR, svazku 3, str. 189 -195, pod číslem 26); zde bylo přihlédnuto k protiústavnosti ustanovení § 46 zákona č. 94/1963 Sb., v tehdejší znění, přesto, že nálezem Ústavního soudu ze dne 28. 3. 1995, sp. zn. [Pl. ÚS 20/94](#), uveřejněným pod č. 72/1995 Sb., bylo toto ustanovení zrušeno až s účinností k 1. 10. 1995. K těmto závěrům se Nejvyšší soud dále přihlásil v usnesení velkého senátu obchodního kolegia ze dne 17. 12. 2002, sp. zn. [35 Odo 317/2001](#), v rozsudku ze dne 24. 1. 2006, sp. zn. [21 Cdo 126/2005](#), jakož i v dalších svých rozhodnutích.

Je proto nutno uzavřít, že v projednávané věci nelze odhlížet od skutečnosti, že Ústavní soud nálezem ze dne 12. 3. 2003 zrušil s účinností ke dni 31. 3. 2003 ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák., o který nabyvatel rozhodného podílu na hlasovacích právech před tímto datem opíral výjimku z povinnosti učinit ostatním akcionářům společnosti nabídku převzetí, jestliže ke dni účinnosti nálezu nabyvatel stále splňoval předpoklady vzniku povinnosti, tj. ovládal společnost, jejíž akcie byly registrované, aniž povinnost splnil. To platí, i když k nabytí akcií došlo několik měsíců před tím, než nastala účinnost zrušovacího nálezu, ba i než Ústavní soud nález přijal.

Jak ovšem uzavřel Nejvyšší soud v rozsudku sp. zn. [35 Odo 755/2005](#), důsledkem zrušení ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. ke dni 31. 3. 2003 může být jen nepravá zpětná účinnost nálezu z 12. 3. 2003. Vznik povinnosti tak nelze konstatovat zpětně - ke dni ovládnutí cílové společnosti, nýbrž ex nunc - ke dni účinnosti nálezu. Teprve v tento den proto mohla začít běžet lhůta pro její splnění, s jejímž marným uplynutím lze spojovat uplatnění sankcí, které zákon pro ten případ předvídá, včetně sankce podle ustanovení § 183g odst. 2 obch. zák. Opačný výklad, že totiž zrušení výjimky nastolilo situaci, ve které je třeba na veškeré nabyvatele akcií na základě této výjimky zpětně nahlížet jako na povinné osoby, ba dokonce jako na delikventy, kteří se ke dni účinnosti nálezu automaticky ocitli v prodlení s plněním povinnosti učinit nabídku převzetí, a tedy bez vlastního vědomí a možnosti tomu jakkoliv čelit se dopustili civilních, ale - co hůře - i správních deliktů se všemi důsledky z toho plynoucími (aplikace zákonných sankcí, jakož i možnost citelných postihů ze strany orgánů státního dozoru, resp. nyní dohledu), by založil pravou zpětnou účinnost nálezu, resp. právní úpravy založené jeho účinností, jejíž popsání natolik ostře kontrastují se základními postuláty právního státu (princip právní jistoty, ochrana nabytých práv, postulát nullum crimen, nulla poena sine lege atd.), že Nejvyšší soud takovou interpretaci shledal vyloučenou.

Jelikož ale od účinnosti nálezu z 12. 3. 2003 (31. 3. 2003) do dne konání napadené valné hromady (30. 6. 2003) uplynula dostatečně dlouhá doba na to, aby osoba, která společnost ovládala, na situaci vzniklou účinností nálezu zareagovala a povinnost dodatečně splnila v zákonem stanovené lhůtě, je třeba přisvědčit dovolatelům v tom, že marným uplynutím zákonné šedesátidenní lhůty pro splnění povinnosti, která plyne z ustanovení § 183b odst. 1 obch. zák. (počítané od shora uvedeného dne), vznikla společnosti povinnost podle ustanovení § 183b obch. zák., čímž nastaly důsledky předvídané v ustanovení § 183g odst. 2 obch. zák. Povinná osoba - společnost L. tak ze zákona nebyla na

napadené valné hromadě oprávněna vykonávat hlasovací práva ve společnosti.

Shora uvedený závěr dle názoru Nejvyššího soudu nad přípustnou mírou nezasahuje do ústavně chráněných práv povinné osoby. Judikatura, ze které Nejvyšší soud vychází, jak plyne se shora uvedených rozhodnutí, se ustálila ještě před tím, než tato osoba nabyla od Fondu rozhodný podíl na základním kapitálu, resp. hlasovacích právech společnosti.

Stejně tak je ovšem možné poukázat na zásady, na nichž stojí, byť jen historický, vývoj právní úpravy povinnosti učinit nabídku převzetí při nabytí akcií společnosti, jejíž akcie jsou veřejně obchodovatelné (resp. registrované, nyní kótované) v obchodním zákoníku. Podle bodu 28. přechodných ustanovení obsažených v čl. VIII. v části sedmé zákona č. 370/2000 Sb., který významně novelizoval mj. ustanovení § 183a a násl. obch. zák. s účinností od 1. 1. 2001, tomu, kdo ke dni účinnosti tohoto zákona splňoval povinnosti stanovené tímto zákonem pro vznik povinnosti učinit nabídku převzetí, ačkoliv ji podle dosavadní právní úpravy neměl, povinnost nevznikla. Obdobně podle bodu 7. čl. II zákona č. 142/1996 Sb., který povinnost do českého práva zavedl, pokud měl ke dni účinnosti tohoto zákona akcionář podíl na veřejně obchodovatelných akciích společnosti v rozsahu zakládajícím povinnost učinit veřejný návrh smlouvy o koupi akcií podle § 183b obch. zák., nebyl povinen návrh učinit, ledaže po nabytí účinnosti zákona nastaly předpoklady zakládající vznik povinnosti.

Zákonodárce tedy v uvedených případech výslovně pamatoval na situace, že ke dni změny zákona některý z akcionářů naplňoval předpoklady vzniku povinnosti, v době, kdy akcie nabýval, ovšem zákon takovou povinnost nestanovil. Nález z 12. 3. 2003, kterým Ústavní soud zrušil výjimku z povinnosti učinit nabídku převzetí v případech upravených do té doby ustanovením § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák., nastolil obdobnou situaci, jako dříve zákony č. 142/1996 Sb. a č. 370/2000 Sb. Subjektům, na které dopadalo ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. v době, kdy akcie nabývaly, zákon za okolností uvedených v tomto ustanovení povinnost neukládal. Právní úprava se však následkem rozhodnutí Ústavního soudu změnila. Jelikož však změnu (na rozdíl od předchozích novelizací v roce 1996 a 2000) nedoprovázelo podobné přechodné ustanovení, jaká byla citována shora, o něž by bylo možné opřít závěr, že takové subjekty tuto povinnost nemají, je možné uzavřít, že taková povinnost těmto subjektům vznikla nejpozději okamžikem účinnosti změny právní úpravy, a to tím spíše, že na rozdíl od úprav předešlých, jejichž důvodem byla implementace práva Evropské unie, Ústavní soud zrušil ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. pro jeho rozpor s Listinou základních práv a svobod. Při opačném výkladu, že totiž uvedená změna právní úpravy takovou povinnost nezaloží těm, kteří akcii nabyli před její účinností, by přechodná ustanovení zákonů č. 142/1996 Sb. a č. 370/2000 Sb. přijatá při začlenění ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) do obchodního zákoníku a při jeho podstatné změně, byla zcela zbytečná. Skutečnost, že zákonodárce tato přechodná ustanovení do zákona v obou případech začlenil, tak podporuje závěr, že si byl vědom toho, že změna zákona bez odpovídajících přechodných ustanovení povinnost učinit nabídku převzetí (veřejný návrh smlouvy o koupi akcií) založí, a to ke dni své účinnosti.

Při rozhodování o tom, zda připnout okamžik vzniku povinnosti učinit nabídku převzetí k datu vnesení nálezu z 12. 3. 2003 anebo k datu jeho účinnosti, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že je třeba okamžik vzniku této povinnosti odvíjet až od účinnosti nálezu. Takový výklad totiž nezakládá ani nepravou zpětnou účinnost právní úpravy po její změně, nehledě ani na to, že konstruovat vznik povinnosti ke dni vnesení nálezu by neodpovídalo tomu, že v poměrně krátké době mezi vnesením a nabytím účinnosti nálezu nemusel nabyvatel zjistit, že byl nález vnesen a učinit vše potřebné k tomu, aby zákonnou povinnost splnil. Zvolený výklad také nastoluje stav, který lépe vyhovuje důvodům, pro něž Ústavní soud zrušil výjimku upravenou v ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák. Z ustálené judikatury Ústavního i Nejvyššího soudu plyne, že jsou-li možné dva výklady právní úpravy, je třeba dát přednost tomu, který je ústavně konformnější. S ohledem na zájmy minoritních akcionářů společnosti, ale i na zásadu rovnosti před zákonem, jež měl na mysli Ústavní soud, když

zrušil ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák., má Nejvyšší soud za ústavně konformnější právě ten výklad, z něhož vychází toto rozhodnutí.

Uvedeným závěrem pozbyla na právním významu otázka položená dovolateli ad f) a Nejvyšší soud se jí proto nezabýval.

Ačkoliv výše uvedené závěry by samy o sobě odůvodnily zrušení napadeného rozhodnutí, jež je co do závěrů podrobených dovolacímu přezkumu nesprávné, Nejvyšší soud přesto dospívá k závěru, že je důvod dovolání zamítnout.

Ustanovení § 183g obch. zák., ve znění rozhodném v době konání valné hromady, poskytovalo minoritním akcionářům ochranu proti majoritnímu akcionáři, který porušil nebo porušuje povinnost učinit nabídku převzetí (dosud ji neučinil), ve dvojím směru. V odstavci prvním přiznává osobám, kterým vzniklo právo na odkoupení účastnických cenných papírů, oprávnění domáhat se uzavření smlouvy o koupi účastnických cenných papírů za přiměřenou cenu u soudu nebo požadovat náhradu škody způsobené jim porušením závazku uzavřít smlouvu.

V odstavci druhém pak majoritního akcionáře, který je v prodlení se splněním povinnosti učinit nabídku převzetí, sankcionuje po dobu prodlení zákazem výkonu hlasovacích práv v cílové společnosti spojených s účastnickými cennými papíry, jejichž nabytí založilo povinnost učinit nabídku převzetí. Jinak řečeno, účelem sankce formulované v § 183g odst. 2 obch. zák. je zajistit splnění povinnosti učinit nabídku převzetí.

Jakkoliv Nejvyšší soud výše uzavřel, že co do výkladu účinků nálezů Ústavního soudu vychází z judikatury ustálené dříve, než společnost L. nabyla od Fondu rozhodný podíl na základním kapitálu, resp. hlasovacích právech společnosti, je zjevné, že zodpovězení otázky, zda vůbec a odkdy měla být v posuzovaném případě nabídková povinnost splněna, vyžaduje složitý právní rozbor.

Přitom závěry, o něž opírá právní posouzení věci, Nejvyšší soud poprvé formuloval (ve věci týkající se téže společnosti) až v prosinci 2006 (v usnesení sp. zn. [35 Odo 755/2005](#)), přičemž odpovídající odpověď nenabízela před tímto datem ani judikatura ani literatura

V situaci, kdy ani v souvislosti s odůvodněním nálezu z 12. 3. 2003 nemohla společnost L. v českém právním řádu nalézt jednoznačnou a transparentní odpověď na otázku položenou výše (a nebylo zde ani pravidlo ustavené alespoň obecně respektovaným výkladem podaným v literatuře či v judikatuře), vyznívá sankce formulovaná v § 183g odst. 2 obch. zák. (jež má zjevně postihovat vědomá porušení nabídkové povinnosti povinnými osobami) ve vztahu k osobám, které nabyly účastnické cenné papíry předtím, než nález z 12. 3. 2003 zrušil výjimku upravenou v ustanovení § 183b odst. 3 písm. a) obch. zák., jako nepřiměřená tvrdost zákona. Vzhledem k právní mezeře, která vznikla po vydání tohoto nálezu měla Společnost L. podle přesvědčení Nejvyššího soudu důvod se domnívat (byť tento její názor Nejvyšší soud shledal chybným), že jí nabídková povinnost dodatečně nevznikla; i výše podaný výklad Nejvyššího soudu mimo jiné ústí v závěr, že po určitou dobu - od 31. 1. 2003 do 30. 3. 2003 včetně - nebylo možné vůbec uvažovat o prodlení společnosti L. se splněním nabídkové povinnosti. Za tohoto stavu se zprostředkované uplatnění sankce uvedené v § 183g odst. 2 obch. zák. (resp. na jejím základě dovolateli požadované vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady z 30. 6. 2003) jeví jako výkon práva, který je v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 obč. zák.), což vede k závěru o neopodstatněnosti požadovaného vyslovení neplatnosti všech usnesení napadení valné hromady. Přitom závěr o takovém rozporu lze učinit již na základě obsahu spisu.

Napadené rozhodnutí je tedy ve svém výsledku správné. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl.

Nad rámec dovolacích námitek (a bez vlivu na výsledek dovolacího řízení) je třeba uvést, že závěr odvolacího soudu, že ustanovení § 183d odst. 4 písm. d) obch. zák. nelze aplikovat, neboť v projednávané věci nejde o přenechání dispozice s hlasovacími právy osobou odlišnou od vlastníka akcií (tedy osobou, která jako „třetí“ osoba drží akcie), nýbrž o přenechání této dispozice vlastníkem akcií, vychází z nesprávného právního posouzení věcné působnosti citovaného ustanovení.

Podstata ustanovení tkví naopak v tom, že ukládá přičíst pro účely plnění oznamovací povinnosti hlasovací práva jiné osobě, než je vlastník účastnických cenných papírů, pokud právě vlastník těchto cenných papírů dočasně a za úplatu přenechá třetí osobě (oznamovateli) dispozici s hlasovacími právy. Nejde tedy o to, zda třetí osoba drží tyto účastnické cenné papíry, jak by mohlo plynout z dikce ustanovení, nýbrž že disponuje s hlasovacími právy z těchto cenných papírů (tj. „drží tato hlasovací práva“).

Ačkoliv dikce zákona není v tomto směru formulována jednoznačně, když připouští oba výklady, nejasnost lze snadno odstranit poukazem na článek 92 písm. d) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/34/ES ze dne 28. 5. 2001 o přijetí cenných papírů ke kótování na burze cenných papírů a o informacích, které k nim mají být zveřejněny (tzv. transparenční směrnice – dále jen „směrnice“), s nímž se ustanovení § 183d odst. 4 písm. d) obch. zák. uvádělo v soulad. Citovaný článek směrnice požaduje, aby členské státy vzaly v úvahu „hlasovací práva držaná třetí osobou“ (tedy nikoliv hlasovací práva z cenných papírů držaných třetí osobou) „na základě písemné smlouvy uzavřené s takovou osobou či osobou jí ovládanou, která předpokládá dočasný převod předmětných hlasovacích práv za úplaty (voting rights held by a third party under a written agreement concluded with that person or entity or with an undertaking controlled by that person or entity providing for the temporary transfer for consideration of the voting rights in question).“ Správnost naznačené interpretace potvrzuje též právní věda (viz např. Dědič, J.: Obchodní zákoník. Komentář. Díl III., Polygon, Praha, 2002, str. 2091).